

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διερεύνηση για την αξιοποίηση ακινήτου ΥΦΑΝΕΤ Θεσσαλονίκης

Στο πλαίσιο των έργων που έρχονται να λαμβάνουν τη Θεσσαλονίκη, Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, το 1997, η Εθνική Τράπεζα προτείνει τη δημιουργία ενός "Κέντρου Πολιτισμού και Οικονομικής Ανάπτυξης", πανελλήνιας και διεθνούς εμβέλειας, που θα στεγαστεί στο διατηρητέο εργοστάσιο της ΥΦΑΝΕΤ".

Η πρόταση οραματίζεται το νέο Κέντρο (ΚΕ.Π.Ο.Α.) να συνενώσει τις κοινωνικές, πνευματικές και παραγωγικές δυνάμεις της πόλης σε έναν, μοναδικό για την Ελλάδα, οργανισμό με τρεις βασικούς τομείς δραστηριότητας, βαλκανικής διάστασης και παγκόσμιας προβολής:

-Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης και αιθούσες περιοδικών εκθέσεων, στο πλαίσιο του προγράμματος του Οργανισμού "Θεσσαλονίκη Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 1997".

-Κέντρο επιμόρφωσης στελεχών επιχειρήσεων και τραπεζικών στελεχών του βαλκανικού και παρευρείσιου χώρου, με καθηγητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό, με ιδιαίτερη προτίμηση στον απόδημο πνευματικό κόσμο της χώρας.

-Μόνιμες εγκαταστάσεις του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου του Απόδημου Ελληνισμού, έτσι ώστε η πόλη και το συγκεκριμένο κτηριακό συγκρότημα να αποτελέσει το παγκόσμιο σημείο αναφοράς του.

-Οι παραπάνω τομείς θα υποστηρίζονται από κεντρική βιβλιοθήκη-αρχείο και από συνεδριακό χώρο, θα εξυπηρετούνται δε από κεντρικές τεχνικές και οικονομικές υπηρεσίες. Στο συγκρότημα εντάσσεται επίσης ένα πιλοτικό υποκατάστημα της Εθνικής Τράπεζας με πειραματικό ηλεκτρονικό εξοπλισμό.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Το εργοστάσιο της ΥΦΑΝΕΤ έχει μακρά ιστορία. Το 1905 από την εταιρεία Κapanτζι-Καζιάν και Σία ιδρύθηκε, επί Θεσσαλονίκης, ένα αδόλογο, για την εποχή, υφαντουργείο, που περιλάμβανε υφαντήριο, βαφείο και φρεσποείο. Διέθετε μια ανθρακιομηχανή 80 HP, 20 αργαλειούς, και χρησιμοποιούσε ως πρώτη ύλη την έτοιμη μάλλινη κλωστή.

Το 1908 ιδρύθηκε η εταιρεία κατασκευής υφανμάτων "Καζιάν-Κapanτζι-Γιακελ". Το εργοστάσιο, όμως, κλείσε το 1909.

Το 1910 ο συνεταιρικός Νικόλαος Καζιάνος, υφαντουργός από το Μοναστήρι, αποχώρησε από την επιχείρηση, η οποία στη συνέχεια μετατράπηκε σε ανώνυμη εταιρεία. Δυνάμει ειδικού νόμου, δόθηκε ιδιαίτερα προνόμια στην εταιρεία αυτή, ο πλήρης τίτλος της οποίας ήταν: "Ανώνυμος Οθωμανική Εταιρεία Υφανμάτων και Φαιών". Ο εξοπλισμός του εργοστασίου περιλάμβανε μια ατμομηχανή του Οίκου Franco Tosi Di Legnano, ισχύος 100 HP, ένα λέβητα ατμού, έναν συμπνευστή, μια δεξαμενή νερού, τρεις αντλίες. Για

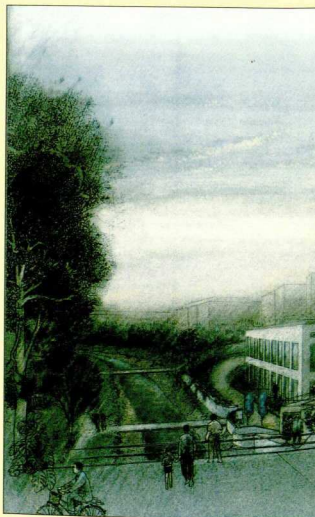
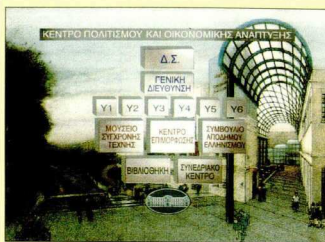
το πλίσιο των μαλλιών υπήρχε μια μηχανή Leviatan του Οίκου Josphy's Erben, που μπορούσε να πλένει 600 κιάδ μαλλιί την ημέρα. Η πρώτη ύλη ήταν πλέον το ακατέργαστο μαλλί. Το εργοστάσιο διέθετε 30 αργαλειούς, 6 πλεκτικές μηχανές φαιών, και παρτίες ημερησίων 600 μέτρα μάλλινα υφάσματα και 600 φέτα. Οι εργάτες δούλευαν δέκα ώρες την ημέρα. Παρ' όλες όμως της δασυμορφικές διευκολύνσεις που απολάμβανε η εταιρεία, το εργοστάσιο αυτό με τον σύγχρονο εξοπλισμό αναγκάστηκε να κλείσει λόγω ελλείψεως κεφαλαίων και έμπειρου εργατοτεχνικού προσωπικού.

Έτσι, η εταιρεία αναγκάστηκε να καλύψει τη διαφορά με δανεικά κεφάλαια. Επιπλέον, η ελλείψη κεφαλαίου κινήσε εμπόδιζε την απευθείας εισαγωγή αδαμοδομήτων πρώτων υλών από την επιχείρηση και την ανάγκασε να αγοράζει ακατέργαστο μαλλί επί τόπου, σε μικρές μόνο ποσότητες. Το αποτέλεσμα ήταν η μερική αργία των μηχανών του εργοστασίου. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τις αργίες του οθωμανικού και ισραηλιτικού εορτολογίου, επηρέασε δυσμενώς τη λειτουργία της επιχείρησης. Οι εργάτες δούλευαν μόνο πέντε ημέρες την εβδομάδα, επιπροσθέτως δε "καίτοι και νοήμονες, σπερνούτο τεχνικές μορφώσεις και ήταν αρχάριοι και άπειροι".

Το 1921 οι εγκαταστάσεις του περιλάμβαν στην εταιρεία "Εργάνη", που είχε ως κύριο φορέα της έναν από τους πρωτοπόρους απ' διομηχανία και το εμπόριο της Μακεδονίας, τον Αθανάσιο Μακρή. Από το 1925 το εργοστάσιο ξαναέγινε να λειτουργεί.

Ο Αθανάσιος Ζίκου Μακρής, ο οποίος καταγόταν από την Κοζάνη, είχε ήδη ιδρύσει το 1891 τον εμπορικό Οίκο "Μακρής και Σία", εισαγωγής και εξαγωγής υφανμάτων. Το αντίστοιχο όμως εμπορικό του πνεύμα σύντομα τον ώθησε και σε γεωπαικτικές πόλεις, όπου συνέβαλε στη δημιουργία ανάλογων βιομηχανικών μονάδων, και μάλιστα σε μια εμπορική περίοδο για τον Ελληνισμό της Μακεδονίας. Έτσι, χάρη στην πρωτοβουλία και τις δόκιμες προσπάθειες του Μακρή, ιδρύθηκε το 1907 στη Νάουσα νέο υφαντουργείο. Ιδρυτής του ήταν η ομόρρυθμη εταιρεία "Χ// Λάζαρος-Αγγελάκης και Σία", που αργότερα μετατράπηκε στην ανώνυμη υφαντουργική εταιρεία "Εριαν". Λίγο αργότερα ο Μακρής έγινε πρωτοστάτης στην ίδρυση ανάλογης εταιρείας στη Βέροια, με την επωνυμία "Βέρμιο".

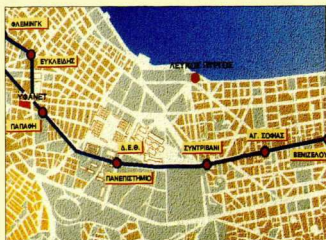
Η "Εργάνη" συγχωνεύτηκε σε ΑΕ το 1926, με τον τίτλο "ΥΦΑΝΕΤ". Σύμφωνα με εικοσαετή σύμβαση της "ΥΦΑΝΕΤ", ανέλαβε το 1927 την προμήθεια του ελληνικού στρατού με είδη μπουρνού. Το αρχικό ατομικό του εργοστάσιο αναπτύχθηκε με διαδικασικές επεκτάσεις σε συγκρότημα "καλοσού", με κτηριακές εγκαταστάσεις 4.500 τ.μ. Περιλάμβανε κλωστήριο, υφαντήριο, πλυντήριο, στεγνωτήριο, βαφείο, σπργαντήριο, σαπουνοποιείο και μηχανουργείο. Το 1936 η παραγωγή του ανερχόταν σε 300.000 μ. ύφασμα και απασχολούσε 550 εργαζομένους. Κατά την επίσκεψη του 1930 η κήληση του εργοστασίου ενισχύθηκε με πετρελαιομηχανή και ηλεκτρογεννητήρα 430 HP. Η επίσης παραγωγή της "ΥΦΑΝΕΤ" υπολογιζόταν, το έτος 1935, σε 300.000 μέτρα, ενώ η αξία της επίμαχης παραγωγής το ίδιο έτος ήταν 45.000.000 δραχμές (προπολεμικές: 1 χροστή λίρα = 600 δρχ.).





Κέντρο Πολιτισμού και Οικονομικής Ανάπτυξης (αξιοποίηση του ακινήτου ΥΦΑΝΕΤ Θεσσαλονίκης). Προοπτικό από την οδό Παπάφη.

Κέντρο Πολιτισμού και Οικονομικής Ανάπτυξης (αξιοποίηση του ακινήτου ΥΦΑΝΕΤ Θεσσαλονίκης). Φωτογραφία μακέτας προς την πλευρά του ρέματος.



Στη διάρκεια της Κατοχής το εργοστάσιο υπολειπομένης, αλλά δεν έκλεισε. Μεταπολεμικά, η επιχείρηση πέρασε στο δρόμο της ανασυγκρότησης και των επεκτασεων, έφτασε μάλιστα να απασχολεί εργατοτεχνικό και επιστημονικό προσωπικό 1.300 ατόμων και να θεωρείται όχι μόνο η μεγαλύτερη βιομηχανία στη Θεσσαλονίκη, αλλά και από τις σημαντικότερες στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια.

Στις αρχές του 1951 το μεγαλύτερο τμήμα του εργοστασίου αποπεράφηκε από πυρκαγιά. Η φωτιά ξέσπασε το απόγευμα της Κυριακής, στις 28 Ιανουαρίου, και, παρά τις προσπάθειες της Πυροσβεστικής, καταστράφηκαν η αίθουσα του κλωστήριου και η αίθουσα τελειοποιήσεων. Η περιοχή του Αγίου Φανουρίου και ολόκληρη η εργατική συνοικία της Τούμπας δούλευαν τότε στην "ΥΦΑΝΕΤ". Το δίσκοιλο εκείνη μεταπολεμική περίοδο, ο ημερήσιος τύπος μάς πληροφορεί πως το φωμί μοιραζόταν με το δελτίο και ένα εργατικό ημερομίσθιο αντιστοικούσε σε 6 οκάδες φωμί. Δύο ημέρες μετά την πυρκαγιά, ο Κλέων Μακρής, που είχε διαδεχθεί τον πατέρα του στην προεδρία της επιχείρησης, ξαναμπαίνει επικεφαλής του προσωπικού στην προσπάθεια να ξανακτιστεί το εργοστάσιο. Τελικά αυτό θα γίνει, αλλά η συνέχεια θα είναι δυσάρεστη. Τα δάνεια για την ανοικοδόμηση των εγκαταστάσεων θα βαρύνουν υπέρμετρα τη διαχείριση, σε μια περίοδο κατά την οποία οι ρυθμοί ανάπτυξης της υφαντουργικής αγοράς υποχωρούν και η ζήτηση σταθεροποιείται. Η "ΥΦΑΝΕΤ" θα γίνει στις αρχές της δεκαετίας του '60 η πρώτη προδημητριακή επιχείρηση στη μεταπολεμική Ελλάδα. Το εργοστάσιο διακόπτεται τη λειτουργία του το Δεκέμβριο του 1964. Οι τοπικές εφημερίδες του 1965 δίνουν την εικόνα του κοινωνικού κλίματος που δημιουργήθηκε, μετά το κλείσιμο του εργοστασίου, μέσα από δημόσιες συλλήψεις και συγκρούσεις. Η πατρια χρωστούσε στο δημόσιο, σε ασφαλιστικούς οργανισμούς και σε τράπεζες. Επιπλέον, δεν είχε καταβάλει για αρκετούς μήνες τα δεδουλευμένα ημερομίσθια των 800 περίπου εργατών που είχαν απομείνει. Οι εργατές αυτοί πραγματοποιούσαν μεγάλες συγκεντρώσεις στον κινηματογράφο "Κυβέλη". Κύριο αίτημά τους ήταν η καταβολή των δεδουλευμένων ημερομισθίων και η πώληση και επαναλειτουργία της επιχείρησης, που κατά τη γνώμη τους ήταν βιώσιμη.

Αν και την εποχή εκείνη υπήρχε επενδυτικό ενδιαφέρον στον κλάδο της υφαντουργίας στη Θεσσαλονίκη, στους πλειστηριασμούς που ακολουθήσαν με επίσημα του δημοσίου δεν εμφανίστηκε αγορα-

στής. Το εργοστάσιο περιήλθε στην κυριότητα της Εθνικής Τράπεζας, η οποία είχε επιμηθετεί και το κύριο χρηματοδοτικό βάρος. Το μηχανήματα και τα εμπορεύματα εκποιήθηκαν.

Από τότε η "ΥΦΑΝΕΤ" παραμένει βουβή και εγκαταλειμμένη, σκοτεινή κληίδα στο φράδι μιας πόλης που μεγαλώνει αδιάκοπα και εξελίσσεται. Ο πιο εντυπωσιακός χώρος είναι οι αίθουσες με την πρωιμιά στέγη, εμβαδού 4.200 τ.μ. Στην άκρη του οικοπέδου περνάει μικρός χειμάρορος, "το ποταμάκι", όπως λέγεται στην περιοχή. Η απόφαση της Εθνικής Τράπεζας να αναλάβει τις απαραίτητες προαποδομές για την αποκατάσταση του χώρου και τη μετατροπή του σε Κέντρο Πολιτισμού και Οικονομικής Ανάπτυξης είναι ιστορικής σημασίας για την πόλη και έγινε δεκτή με ενθουσιασμό από τα μέσα ενημέρωσης και όλους τους πνευματικούς φορείς της. Δεν είναι απλώς μια αποκατάσταση κτηρίου, αλλά ένα κολλοσώσιο εγχείρημα, εθνικής εμβέλειας, που θα ξαναδώσει στην πόλη την "ΥΦΑΝΕΤ", αν όχι ως χώρο παραγωγής, πάντως ως χώρο πνευματικής δημιουργίας.

*Η πραγματοποίηση του Κέντρου, συνολικού εμβαδού 19.500 τετρ. μέτρων, θα αποτέλεσει για την πόλη της Θεσσαλονίκης ένα ποιοτικό άλμα στον πολιτιστικό της εξοπλισμό, που θα βοηθήσει όχι μόνο στην υλοποίηση του προοπίου της ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης το 1997, αλλά και μετά από αυτήν, στις εδραίσεις της θέσης της ως μητροπολιτικού κέντρου του νοτιοανατολικού άκρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και παγκόσμιου σημείου αναφοράς του αδόξου Ελληνισμού.

Αναλυτικά Στοιχεία

Θέση: οδός Παπάρη (το οικόπεδο ορίζεται από τις οδούς Παπάρη, Ομήρου και Περδίκκα)

Εμβαδόν οικοπέδου: 12.000 μ²

Συνολικό εμβαδόν ΚΕ.Π.Ο.Α.: 19.500 μ²

Εμβαδόν μουσείου: 4.237 μ²

Εμβαδόν γραφειοκέντρων χώρων απόδημου ελληνισμού: 1.063 μ²

Εμβαδόν συνεδριακού κέντρου: 3.827 μ²

Εμβαδόν κέντρου επιμόρφωσης στελεχών: 3.827 μ²

Εμβαδόν βιβλιοθήκης-αρχείου: 1.115 μ²

Εμβαδόν υποκαταστήματος ΕΤΕ: 379 μ²

Εμβαδόν κεντρικής διοίκησης ΚΕ.Π.Ο.Α.: 669 μ²

Εμβαδόν κεντρικών εξυπηρετήσεων ΚΕ.Π.Ο.Α.: 4.257 μ²

